

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК
ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Міністерство освіти і науки України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 9

Рівне – 2023

Редакційна колегія:

Сверлюк Я.В. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Олексюк О.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Національної академії наук вищої освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, європейської інтеграції та інновацій;

Mirosław Dymon – Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski Wydział Muzyki.

Лісова С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Джус О.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та інноваційних технологій Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Рибалко Л.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Прокочук В.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;

Добровольська Р.О. – доктор філософії PhD, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Клепар М. В. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук професор кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Лупаренко С.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27.04.2023 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. /
М 656 Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т,
Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2023. – Вип. 9. – 172 с.

ISBN 978-617-8260-05-7

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Останчук М.М., Никон О.К.</i> Формування професійної мотивації навчання як фактор активізації творчої діяльності студентів.....	5
<i>Заходякін О., Козак І.</i> Методичні засади розвитку музичної пам'яті піаністів в процесі фортепіанної підготовки.....	11
<i>Крижановська Т.І., Маєвська О.В.</i> Методичні аспекти процесу формування початкових акомпаніаторських навичок учнів-піаністів ДМШ.....	16
<i>Онищук В.І., Сметана О.П.</i> Удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у форматі дистанційного навчання.....	25
<i>Смик Л., Цюлюпа Н.</i> До питання розвитку поліфонічних умінь в учнів дитячих музичних шкіл.....	32
<i>Стецюк М.В., Крусь О.П.</i> Методи розвитку творчих здібностей учнів-піаністів дитячої музичної школи.....	37

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Єгоров В.С.</i> Конволюційні ревербератори у сучасній звукорежисурі.....	45
<i>Іваник Н.М.</i> Таїнство шлюбу як складова культурної обрядовості української православної традиції в її музично-естетичному вимірі.....	53
<i>Ковлева М.</i> Шляхи становлення та розвитку професійної бандурної школи в Україні.....	67
<i>Якимчук С.Н., Лахтюк А.Р.</i> Вокально-хорова творчість композитора Бориса Лятошинського першої половини ХХ століття (на прикладі кантати «Заповіт»).....	73
<i>Даюк Ж., Остапик Н.</i> Дитяче фортепіанне мистецтво у творчості українських композиторів.....	80
<i>Павлице Т.І., Мазур Д.В., Заходякін О.В.</i> Історико-теоретичний аспект розвитку сопілкового інструментарію.....	85
<i>Рокіщук І., Дубовик О.</i> Генеза науково-технічної революції та інформаційного суспільства.....	94
<i>Сверлюк Л., Сян Шуай.</i> Використання фольклорних традицій в українській естрадній музиці.....	104
<i>Столярчук Б.Й.</i> Історія кафедри музичного фольклору і її роль у відродженні української культури.....	110
<i>Турко Н., Грушовець А.</i> Зародження та розвиток жанру «фортепіанна мініатюра» в музичному мистецтві.....	116

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Брень О.В.</i> Розвиток співацьких навичок у дітей дошкільного віку засобами ігрових технологій.....	123
<i>Гаврилів М.С., Гумінська О.О.</i> Методи спілкування, взаємодії, співпраці на уроці музичного мистецтва.....	130

<i>Денисюк Н.М., Гумінська О.О.</i> Сучасний досвід застосування Орф-підходу на музичних заняттях в ЗДО	138
<i>Крижановська Т.І., Карпова А.О.</i> Художній розвиток підлітків в умовах діяльності мистецьких гуртків	146
<i>Кондрачук Д.Р.</i> Організація інструментального музикування в процесі музично-творчого розвитку дошкільників	155
<i>Крет М.В., Левчук Н.О.</i> Музично-етичний досвід, як чинник формування морального світу молодших школярів	162
Про авторів	168

Hrytsa S. Y. (2000) Ukrainskiyi folklor u prostori chasi [Ukrainian folklore at the expanse of the hour]. T.:Aston, 224 s.

Hrytsa S. Y. (2000) Muzyka yazychnytstva i rannoho khrystyanstva v Kyivskii Rusi u zviazku z problemamy etnogenezu [Music of paganism and early Christianity in Kievan Rus in connection with the problems of ethnogenesis]. Suchasnyi stan ukraïnskoho mystetstvoznavstva ta shliakhy yoho podalshoho rozvytku. mat. nauk. konf. Akademii mystetstv. Kyiv: VPP «Kompas». S. 87-88.

Hanudelova N. H. (2011) Osoblyvosti formuvannia zvukoidealuv v Zakarpatskii instrumentalnii kulturi pastushoi tradytsii [Peculiarities of forming the sound-ideal in the Transcarpathian instrumental culture of the shepherd's tradition]. Mystetstvoznavchi zapysky Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. Kyiv, № 20. S. 124–131.

Shukhevych V. (1902) Hutsulshchyna: U 5 ch. . Materialy do ukraïnsko-ruskoï etnologii; T. 5. Ch. 3 [Hutsulshchyna: In 5 parts. Materials for Ukrainian-Russian ethnology; Volume. 5. Part 3]. Lviv. 257 s.

Lysenko M. (1955) Narodni muzychni instrumenty na Ukraini [Folk musical instruments in Ukraine]. K.: Mystetstvo. 62 s.

Matsiievskiy I. (2012) Muzychni instrumenty hutsuliv [Musical instruments of the Hutsuls]. Vinnytsia: Nova Knyha. 464 s.

Khotkevych H. M. (2002) Muzychni instrumenty ukraïnskoho narodu [Musical instruments of the Ukrainian people]. Kharkiv. 288 s.

Popadiuk V. I. (1990) Troisti muzyky [Three hundred music]. Kyiv: Muzychna Ukraina. 64 s.

Vahylevych I. (1857) Hutsuly, meshkantsi Skhidnogo Prykarpattia [Hutsuls, residents of Eastern Prykarpattia]. Chasopys cheskoï muzeiu. Praha. S. 4–7.

Bulyk Z. V., Demian H. V. (1983) Narodni muzychni instrumenty [Folk musical instruments]. Kyiv. S. 265–269.

•

УДК [7:111. 852]:316.77

<https://orcid.org/0000-0002-1686-7181>

<https://orcid.org/0000-0003-2546-6467>

**Рокіщук І.,
Дубовик О.**

ГЕНЕЗА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. Статтю присвячено дослідженню та аналізу науково-технічної революції та інформаційного суспільства сучасної епохи, висвітлено умови виникнення інформаційних технологій, шляхи і напрями їх упровадження в усі сфери життєдіяльності людства. Охарактеризовано суттєвість такого процесу, коли саме мистецтво впливає на технологію і виробництво засобів художньої виразності. Виділено і розглянуто періоди багатокторної взаємодії технологій і мистецтва: поява писемності, запровадження та поширення книгодрукування; винахід електроенергії, завдяки чому з'явився телеграф, телефон, радіо; введення в експлуатацію мікропроцесорної технології і персонального комп'ютера, розгалуження всесвітньої мережі Інтернет. Підкреслено, що техніка і мистецтво перебувають у безперервному розвитку, їх позитивний взаємозв'язок завжди залишаються динамічним.

Мистецтвознавці виділяють кілька періодів в історії, коли суттєвість подібної взаємодії якісно змінювалася: *перша інформаційна революція* зумовлена появою писемності, уможливила передачу інформації, знань від покоління до покоління через її фіксацію в знаках та зруйнувала монополію вузького кола людей на знання; *друга інформаційна революція* була спричинена винаходом та поширенням книгодрукування в XV ст. і розширила доступ до інформації широким верствам населення завдяки “тиражування знань”; *третьа інформаційна революція* (кінець XIX ст.) пов’язана з винаходом електроенергії, завдяки якому з’явився телеграф, телефон, радіо, що створило передумови ефекту “стискання простору”; *четверта інформаційна революція* (70-ті роки XX ст.) зумовлена винаходом мікропроцесорної технології і персонального комп’ютера, довершенням цієї революції є поява всесвітньої мережі Інтернет, що уможливило інформаційний обмін у глобальних масштабах.

Ключові слова: науково-технічна революція, інформаційне суспільство, мистецький процес, інноваційні технології, естетичні концепції.

Annotations. The proposed article provides the analysis of the digital revolution and the information society as a complex and controversial phenomenon of the modern era, which is a global trend of today’s civilization; highlights the conditions of information technology, ways, and directions of its implementation in all spheres of society.

The genesis of contemporary art and the relationship between scientific and technological progress and the transformation of art into a cultural space are widely known in the West, and publications on these trends can be found in media arts centers, public libraries, universities, and art academies. In Ukraine, this topic is insufficiently covered and has not been properly developed.

Throughout human history, art and science have interacted everywhere and in a multi-vector way. There are areas where art itself influences the technology and production of means of artistic expression, as well as areas where the process of such interaction looks more than natural; among the examples of such interaction are also design, architecture, and others. Since technology and art are constantly evolving, their positive relationship always remains dynamic.

Art critics identify several periods in history when the significance of such interaction changed qualitatively: *the first information revolution* was caused by the emergence of writing, enabled the transmission of information, knowledge from generation to generation through its fixation in signs and destroyed the monopoly of a narrow circle of people on knowledge; *the second information revolution* was caused by the invention and spread of book printing in the 15th century and expanded access to information for the general public through “knowledge replication”; *the third information revolution* (late 19th century) is associated with the invention of electricity, which led to the telegraph, telephone, radio, which created the preconditions for the effect of “space compression”; *the fourth information revolution* (1970s) was caused by the invention of microprocessor technology and the personal computer, culminating in the emergence of the World Wide Web, which enabled information exchange on a global scale.

Keywords: scientific and technical revolution, information society, artistic process, innovative technologies, aesthetic concepts.

Постановка проблеми. Окреслити історичні етапи науково-технічної революції, що призвела до інформатизації суспільства, і виявити характерні особливості сучасного культурно-мистецького простору, де є взаємопроникнення мистецтва, техніки й технологій.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Еволюція засобів художньої виразності та їх втілення у сферу концертно-творчої діяльності, практичну роботу студій звукозапису, театральне мистецтво, електронну музику, традиційні екранні мистецтва тощо, практично не вивчені. Але є перелік робіт зарубіжних дослідників спрямованих на розгляд окремих аспектів технологій художньої виразності. Серед них можна виділити авторів публікацій присвячених взаємозв'язку науково-технічного прогресу і трансформацією мистецтва: Т. Адорно, Р. Арнхейм, А. Гук, Я. Іоскевич, Х. Ортега-і-Гассет, Д. Хеллер, К. Ясперс та інші. Так, еволюція й формування науково-технічного прогресу та його трансформація в сучасний мистецько-культурний простір відомі в зарубіжних публікаціях, відомості про ці тенденції можна також знайти і на Інтернет ресурсах. В Україні ця тематика недостатньо висвітлена, і не набула належного розвитку. Актуальність дослідження генези інформаційної революції та діалектичного зв'язку технологій і мистецтва й обумовили вибір теми статті.

Мета статті – дослідити генезу науково-технічної революції та інформатизації суспільства, висвітлити вплив цих прогресивних тенденцій на розвиток культурно-мистецького простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне інформаційне суспільство – це найрозвиненіша щодо технологічного способу виробництва людська цивілізація, у якій головним багатством і ресурсом є інформація, що виникла внаслідок науково-технічної революції й базується на інноваційних технологіях, “інтелектуальних комп'ютерах”, автоматизації та роботизації усіх сфер та галузей економіки й управління, єдиній найновішій інтегрованій системі зв'язку. *Інформатизація* – це організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес утворення оптимальних умов для забезпечення комукаційних потреб і реалізації прав громадян на основі формування та використання цих ресурсів. Основними ознаками її є переорієнтація економіки на експлуатацію інформаційних ресурсів, залучення фахівців до процесу автоформалізації знань, масове тиражування професійних умінь. Також можна констатувати, що це організаційний соціально-економічний і науково-технічний процес утворення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Основними ознаками інформатизації є переорієнтація економіки на експлуатацію інформаційних ресурсів, залучення професіоналів до процесу автоформалізації знань, масове тиражування професійних знань (Olsen, 1998).

Сьогодні виокремлюються два основні теоретико-методологічні підходи до інформатизації суспільства: технократичний (інформаційні технології вважаються засобом підвищення продуктивності праці, а їх використання обмежується сферами виробництва й управління) і гуманітарний (інформаційні технології розглядаються як важлива складова людського життя, мають значення не тільки для виробництва, а для соціального буття в

цілому). Формування сучасного інформаційного суспільства стало результатом кількох інформаційних революцій, які відбулись в історії розвитку людської цивілізації, і які не лише кардинально змінювали способи обробки інформації, але й спосіб виробництва, стиль життя, системи цінностей.

Перша інформаційна революція. Виникненню писемності передували засоби, які слугували запам'ятовуванню усних повідомлень. До таких належить предметне, вузликове та піктографічне письмо. У *предметному письмі* засобами передачі змісту слугували різні предмети (наприклад, «*вампум*» – засіб запам'ятовування та передачі повідомлень індієських племен Північної Америки. Зміст повідомлення відображався кольором, кількістю та взаєморозташуванням раковин). У *вузликовому письмі* засобами передачі змісту слугували мотузки із зав'язаними на них вузликами (наприклад, «*кіпу*») – вузликове письмо древніх перуанців, яке представляло собою мотузку, до якої була прив'язана низка різнокольорових стрічок з вузликами). Ідея щодо збору й організації письмових записів зароджується і у шумерській культурі п'ять тисяч років тому.

Надалі потреба архівації документів потрапляє до греко-римського світу. Римські імператори почали збір матеріалів у IV ст. до н.е. Велика бібліотека міста Александрії відома як найбільше зібрання папірусів. У древньому Багдаді в 830 р. засновано Бейт Аль-Хікм («Дім мудрості») – суспільна бібліотека з великим зібранням матеріалів з широкого кола питань. Запізнілий, але прискорений розвиток європейських бібліотек XVI ст. був простимульований винаходом друку.

Друга інформаційна революція пов'язана з винаходом друкарського верстату. Перші відомі спроби книгодрукування були здійснені у 1040-х рр. у Китаї (Бі Шен). У Європі книгодрукування виникло в середині XV ст. У середині 1440-х років спосіб друкарства рухливими літерами був винайдений ювеліром та винахідником Й. Гутенбергом, а друк першої книги «Біблія» був закінчений у 1456 році. Новий спосіб розповсюдився дуже швидко і ознаменував початок «ери Гутенберга».

Перша книжка українського автора Ю. Котермака (Дрогобича) – відомого діяча епохи Відродження, українського вченого, гуманіста, поета, доктора медицини та філософії, ректора Болонського університету, професора астрономії та медицини Краківського університету – була видана в 1483 році у Римі латинською мовою і мала назву «Прогностична оцінка поточного 1483 року». Перша друкована книга на теренах України «Апостол» І. Федорова вийшла у лютому 1574 р. у Львові. У тому ж році він випустив друкований підручник «Азбука». У 1580-81 рр. в Острозі І. Федоров видав першу повну слов'янську книгу «Острозька біблія».

Винайдення друкарського станка пришвидшило процес створення книг, збільшило можливості доступу до них масового читача і розширило коло освічених людей. Поява книгодрукарства спричинила величезний вплив на розвиток тогочасної європейської цивілізації. Вважається, що

Ренесанс (епоха) та його вплив на суспільство залежали не стільки від генія його представників, скільки від доступності інформації. Розповсюдження та зростання впливу Реформації були б неможливі без книгодрукування (наприклад, між 1517 та 1520 рр. тираж книг М. Лютера досяг 300 тис.). Винахід Й. Гутенберга залишався практично незмінним до початку XIX ст. Створення у 1814 р. друкарської машини поклато початок сучасній поліграфії. На сьогодні дедалі частіше лунає думка про те, що «епоха Гутенберга» завершилася. І йдеться про прихід електронних засобів збереження і передачі інформації на зміну паперовим носіям, а також зміну сприйняття людиною інформації, її пришвидшений обіг.

Третя інформаційна революція пов'язана з винаходом електричного струму та створених на його основі комунікаційних приладів. 1832 р. – винахідник П. Шиллінг створив електромагнітний телеграф. 1837 р. – американський художник та винахідник Семюел Фінлі Бріз Морзе винайшов електромеханічний телеграф, у 1838 р. був співвиробником телеграфного коду («азбука Морзе»), у якому кожному знаку відповідає певна комбінація послідовно електричного струму (крапок та тире). У 1844 році вдосконалені ним апарати були встановлені на першій американській телеграфній лінії Вашингтон-Балтімор. Перша телеграма мала такий зміст: «What hath god wrought!» («те, що Бог сотворив»).

1876 р. – О. Белл отримав патент на *«телефон»*. Перша фраза була промовлена О. Беллом під час телефонного дзвінка 10 березня 1876 р. В Україні перша телефонна станція була відкрита у 1881 році в Одесі. 1877 р. – американський винахідник Т. Едісон сконструював прилад для запису і відтворення звуку – *«фонограф»*. Звук записувався голкою, зв'язаною з мембраною, на циліндричному валику, обгорненому олов'яною фольгою. Під час виникнення коливань у мембрані голка креслила на поверхні фольги канавку різної глибини. Найперший звукозапис – слова відомої англійської дитячої пісеньки «У Мері був баранчик» [Ужинський, 2011. с. 17].

1895 р. – французький винахідник Л. Люм'єр за участі брата Огюста створив апарат для зйомки і проектування «фотографій, що рухаються» – перший придатний до практичного використання кіноапарат, який одержав назву *«кінематограф»*. Публічний сеанс відбувся 28 грудня 1895 р. у Парижі, демонстрованими фільмами стали зняті братами сценки: «Вихід робітників з фабрики Люм'єр» та «Прибуття потяга».

1895 р. – фізик і електротехнік О. Попов змонтував перший у світі радіоприймач, за допомогою якого бездротовий радіозв'язок був здійснений на відстань 600 м, а в 1897 р. – на 5 км. На Заході винахідником радіо вважається радіотехнік Г. Марконі, який у 1898 р. організував зв'язок між сушею (селище біля Дувра) і невеликим судном, яке стояло на якорі на відстані 19 км від берега. У 1901 р. його радіосигнали, послані через Атлантичний океан, досягли берегів Північної Америки. У 1906 році американець Р. Фессенден уперше зумів змодулювати та передати по радіо «живі»

звуки – свої скрипки та свого голосу, читаючого уривки з «Євангелія». Початком офіційного регулярного радіомовлення вважається 1920 р., коли інженер американської компанії «Westinghouse Electric Corporation» Ф. Конрад завершив будівництво станції мовлення (Хеллер, 2004).

В Україні перша радіостанція була відкрита у 1924 році у Харкові. Сучасне інформаційне радіомовлення бере свій початок від *радіогазет*. Радіогазети мали інформувати, агітувати й організовувати своїх слухачів. 1898 р. – датчанин В. Паульсен винайшов перший магнітофон, який він називав «*телеграфоном*», у якому, на відміну від сучасних магнітофонів, запис звуку відтворювався не на феромагнітну стрічку (вона з'явилася в 1928 році, а набула комерційного застосування лише в 1950 році), а на сталевий дріт.

Перші спроби з'єднати зображення та звук на кіноплівці почалися ще Т. Едісоном у 1899 році і Л. Гомоном у 1906 році за допомогою спеціальних грамофонних платівок, однак тільки винахід і удосконалення методів запису на одному носії звуку і зображення «проклали дорогу» звуковому кіно. Перший звуковий фільм з'явився у США в 1924 році. У Радянській Росії розроблялися 2 системи оптичного запису звуку. Робота першої системи була продемонстрована в 1929 році, а системи «Тагетон» – у 1931 році в кінофільмі «Путівка в життя» (Ужинський, 2011. с. 85–86).

Четверта інформаційна революція. «Абак» – вид рахівниці у стародавній Греції та Римі, а також (до XIX століття) у Західній Європі. Рахівниця – просте механічне облаштування для проведення арифметичних розрахунків, один з перших обчислювальних пристроїв. 1642 року 19-річний французький математик Б. Паскаль сконструював першу в світі працюючу механічну обчислювальну машину, відому як підсумовуюча «машина Паскаля» («Паскаліна»). Англійський математик Ч. Беббідж у 1832 р. створив прообраз комп'ютера, а донька англійського поета Дж. Г. Байрона А. Лавлейс написала першу програму для вирахування на цій машині так званих «чисел Бернуллі». Сторіччям пізніше американський фізик Д. Атанасов описав і створив перший цифровий комп'ютер. Це були початкові кроки до тих глобальних інформаційних процесів, що охопили світ.

Різкий стрибок у розвитку обчислювальної техніки відбувся в 40-х рр. і пов'язаний він був із появою якісно нових винаходів – електронно-вакуумних ламп. Перша схожа «ЕОМ» (електронно-обчислювальна машина) була сконструйована в Англії в 1949 р. У 1951 році була створена «МЕОМ» (мала електронно-обчислювана машина). Ці роботи здійснювались в Україні (м. Київ) в Інституті електродинаміки під керівництвом видатного конструктора обчислювальної техніки С. Лебедева. Можна стверджувати, що «МЕОМ» була першою «ЕОМ» в континентальній Європі. «ЕОМ» постійно вдосконалювались, завдяки чому до середини 50-х років їхню швидкість вдалося підвищити від кількох сотень до кількох десятків тисяч операцій за секунду. Однак при цьому електронна лампа залишалася ненадійним елементом «ЕОМ».

Використання ламп почало гальмувати подальший прогрес обчислювальної техніки (Hoffmann, 2005. С. 582–584).

«ЕОМ» другого покоління відрізняються застосуванням напівпровідникових елементів і використанням алгоритмічних “мов” програмування. Застосування інтегральних схем надало можливість збільшити кількість електронних елементів в «ЕОМ» без зміни їх реальних розмірів. Швидкість обрахування пристрою зросла до 10 мільйонів операцій за секунду. Крім того, складати програми для «ЕОМ» стало під силу простим користувачам, а не тільки фахівцям у галузі електроніки. Характерними рисами «ЕОМ» третього покоління є застосування інтегральних схем і можливість використання розвинутих “мов” програмування (високої роздільної здатності). «ЕОМ» четвертого покоління характеризуються застосуванням мікропроцесорів, побудованих на великих інтегральних схемах. Вплив персональних комп’ютерів на уявлення людей про обчислювальну техніку виявився настільки великим, що поступово з ужитку зник термін «ЕОМ», а його місце зайняло слово «комп’ютер».

Інформаційне суспільство. Поняття «інформаційне суспільство» вперше з’явилося як ключове в доповіді спеціальної групи з наукових, технічних і економічних досліджень, створеної японським урядом з метою визначення перспектив розвитку економіки. Одним із феноменів інформаційного суспільства є *Інтернет* (від англ. *Internet*), міжнародна комп’ютерна мережа (міжмережжя), всесвітня система сполучених комп’ютерних мереж, що заснована на комплекті Інтернет-протоколів, феномен культури, який створився в кінці ХХ ст. (Мащенко, 2006). Інтернет – певним чином варіант гіпермедіа, який синтетично об’єднує як змістовно артикулюючі феномени мультимедіа (вербальний текст, відеотекст, звуковий текст тощо), так і функціонально артикульований феномен гіпертексту, розгалужену систему зв’язків (посилань) між текстами і документами мультимедіа на основі універсального гіпертекстового дискурсу (HTML) і стандартного формату адрес (Мащенко, 2006).

У технічному плані бере свій початок від розподіленої (на відміну від локальних) комп’ютерної мережі ARPAnet, створеної в кінці 1960-х на замовлення Міністерства Оборони США (DARPA), яка продемонструвала ефективний метод ведення комунікації, так і можливість об’єднання в єдину мережу комп’ютерів різних типів, а також у 1984 р. Національний науковий фонд США (NSF) заснував міжнародну мережу NSFnet. До цієї мережі за рік під’єдналось близько 10 тисяч комп’ютерів; визначення «Інтернет» почало плавно переходити до NSFNet (Wolfser, 2009).

Якщо на початку перших тридцяти років існування Інтернету його можливості (електронна пошта, файлові сервери, служби інформаційного пошуку) були використані в основному в адміністративному, військовому і науковому середовищі, то виникнення у 1993–1994 рр. такої підсистеми інформації, як WWW (World Wide Web Consortium – «Консорціум всесвіт-

ньої павутини)), всесвітньо розподіленої бази гіпертекстових документів, які забезпечують максимальну доступність для користувача мультимедійної інформації, зробило Інтернет одним із найбільш значущих соціокультурних феноменів кінця ХХ ст. (Мащенко, 2006).

Функціональні можливості Інтернету практично безмежні (миттєвий обмін повідомленнями електронною поштою в світовому масштабі, розповсюдження інформації, сервери новин, освіта й електронні наукові конференції, реклама і торгівля, бізнес і банківські операції, доступ до культурних цінностей через «віртуальні музейні тури», індустрія розваг, можливості індивідуального самовиразу через створення власних Web-сторінок і спілкування через посередництво Інтернет тощо. Завдяки цьому спектр користувачів Інтернет став достатньо широким в абсолютному визначенні (мережа пов'язує між собою мільйони комп'ютерів і сотні мільйонів людей по всьому світу) і він надалі постійно зростає.

Виникнення в контексті культури ХХ ст. такого феномена як Інтернет мало своїм наслідком істотні трансформації сучасного культурного простору.

По-перше, наскільки можливості Інтернету забезпечують не тільки миттєве, але й багатовекторне розповсюдження інформації, настільки культура не лише набуває небаченої до цього часу динамічності (що задає принципово нові параметри таких процесів, як «старіння інформації» та «оновлення інформації»), але й трактується не як кібернетичне середовище, що передбачає упорядкування через посередництво команд центру, але й середовище синергетичне, що реалізує своє упорядкування в якості власної самоорганізації.

По-друге, ацентричний (позбавлений центру) характер організації і функціонування Інтернету, як у силу значення представленого феномену для сучасної цивілізації і культури, так і в силу того, що Інтернет пронизує сучасний соціокультурний простір мережею і детермінується ацентричністю соціокультурного середовища в цілому (широкий доступ до інформації, включаючи незалежні сервери новин, з одного боку, і свобода розповсюдження інформації, включаючи Web-сторінки, – з іншого), що в соціальному відношенні практично означає демократизацію суспільства в цілому. Значну роль у цьому відіграла передача урядом США на початку 1990-х років адміністративного управління мережею Інтернет приватним особам. Інформаційна прозорість соціальної ситуації стає практично тотальною, оскільки: а) будь-який користувач має можливість доступу до будь-яких інформаційних сайтів різної ідеологічної спрямованості; б) феномен Web-камер, що дає можливість безпосереднього і вільного спостереження подій, відбуваються у світі, без коментарів та інтерпретацій, відкриває принципово нові (демократичні за своєю суттю) канали інформування суб'єкта.

По-третє, комунікативні можливості, що відкриваються через Інтернет, не тільки розширюють сферу спілкування, але й істотно трансфор-

мують у змістовному відношенні феномен спілкування в цілому. Можливості електронної комунікації не тільки знімають просторові, мовні та формальні перепони для спілкування, але й змінюють якість спілкування як такого, знімаючи (у ситуації свідомо обраної суб'єктом соціальної анонімності) взагалі які б не були межі взаємодії свідомостей, крім іманентних. Так, наприклад, Інтернет відкриває технічну можливість таких протиправних дій, як: незаконна діяльність у галузі програмного забезпечення («комп'ютерне піратство»); несанкціонований вхід у комп'ютерну мережу з метою руйнації інформації (у тому числі й розповсюдження «програмних вірусів»); несанкціонований доступ до конфіденційної (приватної чи корпоративної) інформації, що відкриває можливості її використання – від зміни шкільних оцінок до незаконного доступу до банківських грошей («хакерство»); розповсюдження небажаної реклами тощо. У той же час Інтернет може розглядатися як один з інструментів боротьби зі злочинністю, що ведеться через Інтерпол. Як свідчить аналіз, Інтернет є комунікаційним посередником, який дозволяє насамперед спілкуванню багатьох абонентів у визначений час на глобальному рівні [Katz 2002, с. 173].

Висновки. У результаті науково-технічної революції та інформатизації суспільства відбулися кардинальні зміни в усіх сферах людської діяльності, у тому числі й у мистецтві (культурно-мистецькій галузі). Розглянувши взаємодію мистецтва і технологій, з'ясувалося, що вплив інновацій на культурно-естетичний пласт незаперечний. У результаті сучасних технологічних досягнень на види мистецтва утворився феномен «цифрових мистецтв» (найбільш поширеними є: арт-медіа, відео-арт, анімація тощо), для яких характерна інтерактивність, елітарність, нові форми і жанри, інноваційні засоби художньої виразності та ін. Неоднозначною залишається проблема оцінки цього впливу. Фахівці в галузі мистецтва і культури розділилися на два табори – тих, хто сприймає такий вплив і вважає «медіа-мистецтво» кроком у розвитку, перспективним напрямком, і тих, хто не сприймає, оцінюючи медіа-мистецтво як деградацію. Залишається зазначити, що ця проблема боротьби консерваторів і новаторів типова для будь-якого етапу культурної еволюції.

Перспективи подальших досліджень. В умовах розвитку інформаційного суспільства зростає роль держави в управлінні і розвитку науково-технічної революції. Вона має подальші перспективи. Це своєрідне випробування для українських реформ, що, у свою чергу, породжує різні аспекти соціальних і політичних наслідків інформатизації, адаптуючи інформаційно-комунікаційні технології на чинник зростання «якості життя».

Науково-технічна революція призвела до появи такого нового сучасного феномена, як інформаційне суспільство. Інтернет – всевітня комп'ютерна мережа, що охоплює «локальні соти» та окремі комп'ютери державних і приватних установ, фірм, підприємств, побутові комп'ютери індивідуальних користувачів і функціонує з метою інформаційного забез-

печення клієнтів спеціальними технологіями приймання/передачі, обробки та зберігання надходжень цифрового формату. Феноменальні можливості цієї мережі зумовили стрімке поширення Інтернет в усіх галузях життєдіяльності суспільства. Його подальший розвиток (швидкість Інтернету, стійкість до хакерських атак, захищеність електронних скриньок та ін.) відкриває неабиякі можливості для поширення спілкування між собою професорсько-викладацького складу не лише у межах держави, а і по усій земній кулі, а це сприятиме розповсюдженню наукових робіт, показ/перегляд культурно-музичних здобутків митців з усього світу.

Список використаної літератури

Мащенко І. Г. (2006) Термінологічний словник основних понять і виразів: телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо: енциклопедія електронних мас-медіа: у 2 т. Т. 2. Запоріжжя: Дике поле, 511 с.

Ужинський М. Ю. (2011) Цифрові технології і засоби мультимедіа: навч. посіб. Рівне: РДГУ. 236 с.

Хеллер Д. (2004) Мультимедійные презентации в бизнесе. *Технологии шоу-бизнеса*. Київ: BHV. С. 12–16.

Hoffmann F. (2005) Encyclopedia of recorded sound. 2nd ed. Routledge. 2 v. xii, 1289 p.

Katz B. (2002) «Mastering Audio – the art and the science», Focal Press, Boston, USA. 319 p.

Olsen E. (1998) Verna P. The Encyclopedia of Record Producers. New York : Billboard Books. 893 p.

Wolfser L. (2009) Digital Art. H.F. Ullmann Publishing, Deutschland. 276 p.

References

Mashchenko, I. H. (2006). Terminolohichnyi slovnyk osnovnykh poniat i vyraziv: telebachennia, radiomovlennia, kino, video, audio [Terminological dictionary of basic concepts and expressions: television, radio broadcasting, cinema, video, audio]: entsyklopediia elektronnykh mas-media. Zaporizhzhia: Dyke pole. 511 s. [in Ukrainian].

Uzhynskiy, M. Y. (2011). Tsyfrovii tekhnolohii i zasoby multymedia [Digital technologies and multimedia tools]: navch. posib. Rivne: Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet/ 236 s. [in Ukrainian].

Kheller, D. (2004). Multymedyyne prezentatsyy v byznese [Multimedia presentations in business]. Tekhnolohyy shou-byznese. Kyev: BHV/S/ 12-16 [in Ukrainian].

Hoffmann, F. (2005). Encyclopedia of recorded sound / 2nd ed. Routledge, 2 v. Xii. 1289 s. [in English].

Katz, B. (2002). Mastering Audio – the art and the science. Boston: Focal Press. 319 p. [in English].

Olsen, E., Verna, P. (1998). The Encyclopedia of Record Producers. New York : Billboard Books. 893 p. [in English].

Wolfser, L. (2009). Digital Art. H.F. Ullmann Publishing, Deutschland. 276 p. [in English].

•

Наукове видання

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА
ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ**

Збірник наукових праць

Випуск 9

Відповідальний за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 10.06.2023 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 10,0. Наклад 100 пр. Зам. 43.
Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».